

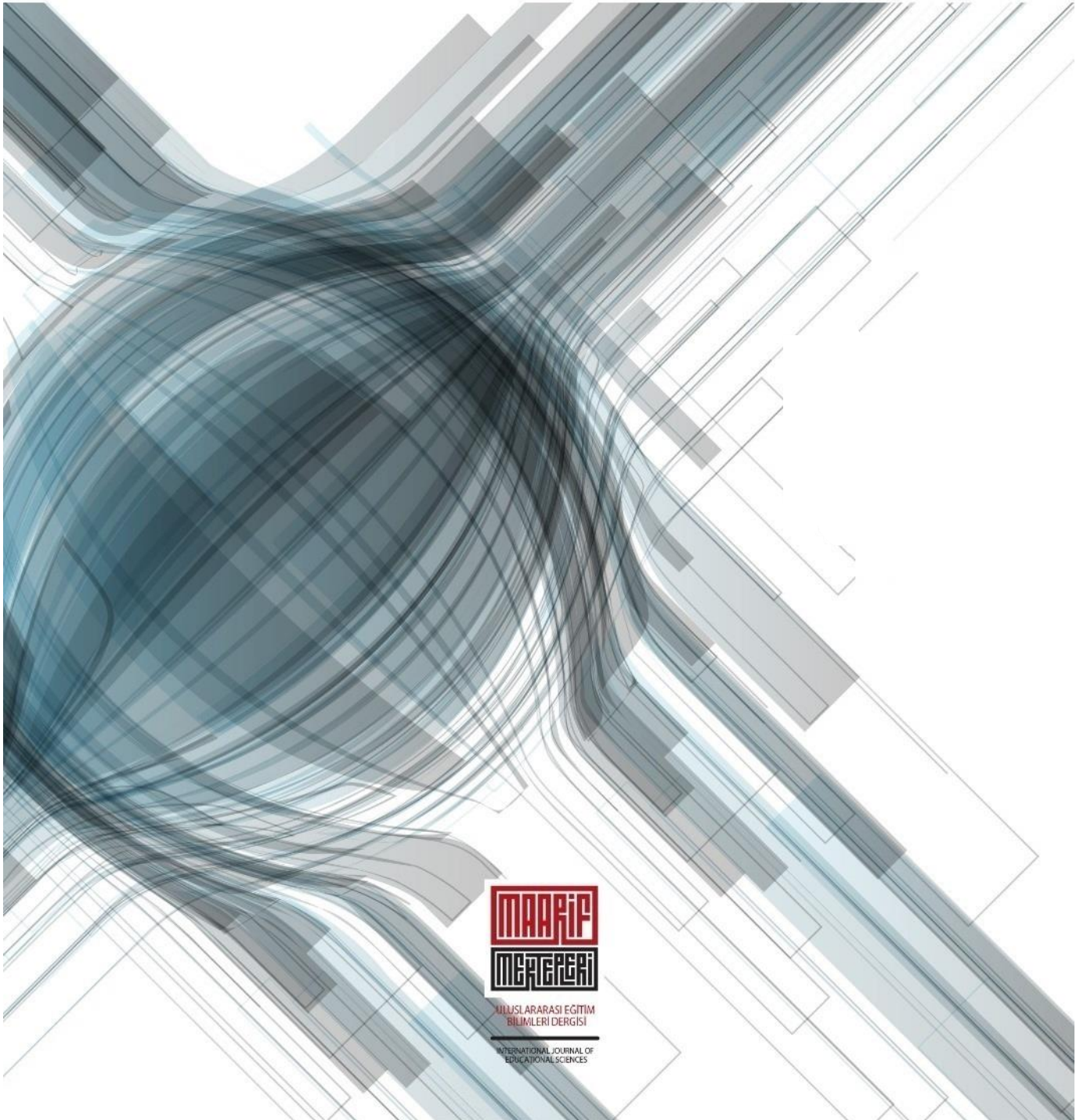
ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATIONAL SCIENCES

Summer-2020

VOLUME: 4
NUMBER: 1

ISSN 2619-9319

ULUSLARARASI EĞİTİM
BİLİMLERİ DERGİSİ
INTERNATIONAL JOURNAL OF
EDUCATIONAL SCIENCES

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATIONAL SCIENCES

Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi

2020, Cilt 4/Sayı 1

MM- Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi (MM-UEBD) / (MM-International Journal of Educational Sciences (MM-IJES) yılda iki kez (Haziran ve Aralık) yayınlanan uluslararası hakemli bir dergidir.

Dergimiz,

Sindex, Issuu, Eurasian Scientific Journal Index, DRJI, Research Bib, Scientific World Index, Open Access Library (oalib), Studylib indeks ve veri tabanlarında taranmaktadır.

MM- Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi yayınlanan tüm yazıların, dil, bilim ve hukukî açıdan bütün sorumluluğu yazarlarına aittir.

Yayıncının yazılı izni olmaksızın kısmen veya tamamen herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz. Yayın Kurulu dergiye gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamamakta serbesttir. Dergiye gönderilen yazılar iade edilmez.

Baş Editör

Dr. Davut SARITAŞ

Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Editör Kurulu

Dr. Davut SARITAŞ

Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fen ve Matematik Eğitimi Bölümü

Dr. Oktay KIZKAPAN

Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Dr. Samet TAŞCI

Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Mehmet KÖÇER

Neşehir Hacı Bektaş Veli Ün. Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Prof. Dr. Muhammed KOÇAK

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü

Doç. Dr. Mahmut Oğuz KUTLU

Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Doç. Dr. Özlem TAGAY

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Doç. Dr. Perihan ÜNÜVAR

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

Doç. Dr. Fatma ÇALIŞANDEMİR

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

Doç. Dr. Hasan Hüseyin KILINÇ

Neşehir Hacı Bektaş Veli Ün. Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Doç. Dr. Mesut GÜN

Neveşehir Hacı Bektaş Veli Ün. Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Davut SARITAŞ

Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut ZENGİN

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BAYRAKTAR

Ahi Evran Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi

Sayı Alan Editör Kurulu

Doç. Dr. Mustafa TAHİROĞLU

Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

Dr. Oktay KIZKAPAN

Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Sayı Hakem Kurulu

Prof. Dr. Bayram TAY

Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

Doç. Dr. Bahadır KILCAN

Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü

Doç. Dr. Mehmet ÖZCAN

Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Dr. Emin Tamer YENEN

Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATIONAL SCIENCES

Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi

2020, Cilt 4 /Sayı 1

İçindekiler

1-15	Öğretmenlerin Politik Becerileri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki <i>The Relationship Between Teachers' Political Skills and Problem Solving Skills</i> http://dx.doi.org/10.46762/mamulebd.731052	Mustafa ÖZGENEL, Büşra Nur BOZKURT
16-29	Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kök Değerler ile İlişkisinin Değerlendirilmesi <i>Evaluation of the Relationship between Life Science Curriculum Gains and Root Values</i> http://dx.doi.org/10.46762/mamulebd.741720	Anıl ESEMEN

Öğretmenlerin Politik Becerileri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki*

The Relationship Between Teachers' Political Skills and Problem Solving Skills

Mustafa ÖZGENEL¹, Büşra Nur BOZKURT²

¹ Dr.Öğrt.Üyesi, Sabahattin Zaim Üniversitesi, mustafa.ozgenel@izu.edu.tr, 0000-0002-7276-4865

² Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, nurbozkur07@gmail.com, 0000-0003-1645-0041

Araştırma makalesi/ Research Article

Geliş: 02.05.2020

Kabul: 12.06.2020

Yayın: 01.07.2020

Atf

Özgenel, M. & Bozkurt, B. N. (2020). Öğretmenlerin politik becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-15. doi:10.46762/mamulebd.731052

Özgenel, M. & Bozkurt, B. N. (2020). The Relationship between teachers' political skills and problem solving skills. *Maarif Mektepleri International Journal of Educational Sciences*, 4(1), 1-15. doi:10.46762/mamulebd.731052

Öz

Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin politik becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmanın örneklemini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili devlet okullarında görev yapan 440 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma modeli olarak ilişki tarama modeli kullanılmıştır. Veriler Özdemir ve Gören (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan "Politik Beceri Envanteri" ve Çekici (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan "Sosyal Problem Çözme Envanteri" yardımıyla toplanmıştır. Veriler bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon ve regresyon analizleri ile çözümlenmiştir. Öğretmenlerin politik becerileri ve problem çözme becerileri cinsiyet, eğitim düzeyi, kıdem ve okul kademesi değişkenlerine göre incelenmiştir. Bulgulara göre öğretmenlerin politik becerileri, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterirken, öğretmenlerin problem çözme becerileri, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Aynı zamanda öğretmenlerin politik becerilerinin ve problem çözme

* Bu çalışmanın bir kısmı ISOEVA-2019 kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

becerilerin eğitim düzeyi, kıdem ve okul kademesi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin politik becerileri ile problem çözme becerileri arasında düşük düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca politik becerilerin problem çözme becerilerini anlamlı şekilde yordadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Politik beceri, politik davranış, problem çözme becerisi.

Abstract

The aim of this study is to determine the relationship between teachers' political skills and problem solving skills. The sample of the research consists of 440 teachers working in public schools in Istanbul in 2018-2019 academic year. Correlational survey model was used as a research model. The data were collected with the help of "Political Skill Inventory" adapted to Turkish by Özdemir and Gören (2015) and "Social Problem Solving Inventory" adapted to Turkish by Çekici (2009). The data were analyzed by independent groups t-test, one way variance analysis (ANOVA), correlation and regression analysis. Teachers' political skills and problem-solving skills were examined according to gender, education level, seniority and school level variables. According to the findings, teachers' political skills differ significantly according to their gender, while teachers' problem-solving skills do not differ significantly according to their gender. At the same time, it was found that teachers' political skills and problem solving skills did not differ significantly according to their educational level, seniority and school level variables. According to the results of the research, it was found that there was a low level relationship between teachers' political skills and problem solving skills. In addition, it was found that political skills significantly predicted problem solving skills.

Keywords: Political skills, political behavior, problem solving skills

Giriş

Evren ve dünya hayatının bir problem üzerine kurulduğu ve bu şekilde devam ettiği gözlenmektedir. İnsanoğlu dünyada geçirdiği süre boyunca problemlerle karşılaşır ve bunlara çözümler üretmeye çalışır. Bu süre zarfında hayatın her safhasında ihtiyaçların temin edilme aşamasını ve amaçların gerçekleştirilmesini engelleyen durumlar problem olarak tanımlanmaktadır (Taymaz, 2003). Başka bir ifadeyle problem, insanın veya örgütün içinde bulunduğu durum ile amaçları arasındaki farklılığın meydana gelmesine sebep olan durumdur (D'Zurilla ve Nezu, 2010). Bireyin bir durumu problem olarak algılayabilmesi için ilk defa karşılaştığı ve çözüm bulabilmek için kendini hazır hissetmediği bir durum olması gerekmektedir (Kalaycı, 2001). Bireyin karşılaştığı her problem onun için bir gerginlik halidir (Öğülmüş, 2001) ve bu gerginliği ortadan kaldırmak için de probleme çözüm bulma ihtiyacı hissetmektedir (Özgenel, 2017).

Bireyin problemi tespit etmesiyle başlayıp hedefine ulaşana kadar geçirdiği süreç, problem çözme olarak ifade edilmektedir (Smith ve Kosslyn, 2014). Bingham'a (1971) göre problem çözme, karşılaşılan güçlükleri kontrol etme süreci olarak da tanımlanmıştır. Problem olarak görülen bir durumdan kaynaklı olumsuz duyguların değiştirilmesini ve iyileştirilmesini ilke edinen bilinçli, amaçlı ve rasyonel faaliyetler problem çözme olarak adlandırılabilir (D'Zurilla ve Nezu, 2010). Problem çözme, bir hedefe ulaşırken karşılaşılan engellere karşı uygulanan bilişsel işlemler kümesi (Smith

ve Kosslyn, 2014) ve bu engellere çözüm getirme yeteneği olarak ifade edilebilir (Karakuş, 2001).

Problemlere etkili bir çözüm getirebilmek için genel olarak daha az siyah-beyaz ayrımı yapmaya istekli olmak, çok yönlü ve yaratıcı düşünme kalıpları kullanmak ve rasyonel seçenekler üretebilmek için zaman kazanmak gibi hususların yerine getirilmesi önerilmektedir (Hoy ve Miskel, 2012). Problem çözme sürecinde ilk olarak hedefler belirlenir, problem açık bir şekilde tanımlanır ve analiz edilir, problem çözümü için bilgi toplanır, daha sonra toplanan bilgiler yorumlanır ve analiz edilir, çözüm için seçenekler değerlendirilir ve strateji belirlenir, son olarak da çözümün sonuçları takip edilir (Paul ve Elder, 2013). Bu aşamalar sayesinde problemin anlaşılması ve çözümlenmesi kolaylaşmaktadır (Senemoğlu, 1997). Problemlere çözüm getirebilme, huzurlu bir yaşam sürme ve çevreye uyum sağlayabilme ancak bireyin problem çözme becerisine sahip olmasıyla mümkün olabilir (Kalaycı, 2001). Problem çözme becerisi, bireyin karşılaştığı problemi tanımlayabilme ve bu duruma karşı etkili çözümler üretebilme becerisi olarak ifade edilebilir (D'Zurilla ve Goldfried, 1971).

Problem çözme süreci, politik becerilerinde gerekli olduğu durumları meydana getirebilir. Söz konusu olan politik beceri; sosyal farkındalığın gelişmesiyle beraber bireyler arasında gerçekleşen etkili iletişim biçimi olarak tanımlanabilir (Ferris vd., 2000). Politik becerisi yüksek olan bireylerin, çok iyi birer gözlemci ve analizci olduğu dile getirilmektedir (Cingöz, 2013). Politik beceri, kişinin başarıya ulaşmak için ihtiyacı olan gücü elinde bulundurmasıdır. Problem çözme ise bu gücü kullanarak karşılaşılan sorunlara çözümler sunabilme becerisidir.

Pfeffer, 1980'li yıllarda politik beceri kavramını, bir örgüte dahil olan bireyin başarıyı kazanmak için ihtiyaç duyulan gücü elde etmesi ve bu gücü geliştirmek amacıyla ortaya çıkardığı davranış örüntüleri olarak tanımlamış ve ilk defa literatüre kazandırmıştır (Akt., Ferris vd., 2007). Perrewé ve Nelson (2004) ise politik beceriyi, örgütteki diğer bireyleri anlayabilme yeteneği ve bu yeteneğin bireylerin örgütsel ve bireysel hedeflerinin geliştirilmesi için kullanılması olarak tanımlamıştır. Buna göre politik beceri hem doğuştan gelen hem de çevrenin etkisiyle oluşan bir beceri olarak düşünülebilir. Politik becerisi yüksek olan bireylerin, çevrelerinde güven duyulacak ve samimi bireyler olarak algılanacak seviyeye gelmeleri sosyal ve uyum sağlama becerilerini ne ölçüde kullandıklarını göstermektedir (Ferris vd., 2000).

Çok iyi bir gözlem ve analiz yeteneğine sahip olan bireylerin politik becerilerinin yüksek olduğu (Cingöz, 2013) ve bu beceri sayesinde iç denetim mekanizmalarını kullanarak başka insanlar üzerinde etki kurabildiği söylenebilir (Özdemir ve Gören, 2015). Bu beceriye sahip olan bireylerde iş ortamında kurulan iletişimin samimi bir şekilde nasıl gerçekleştirileceğine dair bilgilerinin yüksek olduğu düşünülmektedir (Bozkurt, 2019). Politik beceriye sahip olan bireylerin iletişim becerileri sadece yüz yüze iletişimi değil elektronik ortamda veya yazı diliyle iletişimi de kapsamaktadır. Bireyler duygularını zekice ve ikna edici bir şekilde ifade etme şansı bulabilirler (Ferris

vd., 2000). İlgili literatür incelendiğinde politik beceri kavramının dört boyuta sahip olduğu belirtilmektedir (Ferris vd., 2007):

- a) *Sosyal zekâ*: Genel hatlarıyla insanları anlama yeteneği olarak tanımlanan sosyal zekaya sahip bireylerin sezgi düzeyleri gelişmiş, güçlü bir idrak seviyesine sahip ve öz farkındalıklarının yüksek olduğu düşünülmektedir (Ferris vd., 2005; Blass ve Ferris, 2007; Atay, 2010).
- b) *Kişilerarası etki*: Liu ve arkadaşlarının (2006) yaptığı tanıma göre insanları ve karşılaştıkları olayları zorlanmadan etkisi altına alabilme becerisi anlamına gelen kişilerarası etki becerisine sahip olan bireylerin nazik ve ikna edici bir dil kullanarak diğerlerinin davranışlarını değiştirebildiği söylenebilir (Bing vd., 2011).
- c) *İlişki ağı kurma becerisi*: Bu beceriye sahip olan kişilerin arkadaşlık kurma, fırsat yaratma ve bu fırsatlardan faydalanma (Perrewé ve Nelson, 2004) ve önemli kişilerle dostluklar kurarak bireysel ve örgütsel hedefleri geliştirmekte oldukça mahir oldukları ifade edilmektedir (Ferris, Davidson, Perrewé ve Atay, 2010).
- d) *Samimi görünme*: Politik beceriye sahip olan kişiler açık bir güce sahip olmadıklarında etraflarında dürüst, samimi ve içten bireyler olarak algılanırlar (Jones, 1990).

Bir örgüt olarak okul, belli bir politikanın ve buna bağlı olarak da öğretmenler ve diğer çalışanlar tarafından gerçekleştirilen politik davranışları ve becerileri içeren eğitim sisteminin temel birimi olduğu söylenebilir. Bu bağlamda sergilenen politik davranışların, başta okul yöneticileri olmak üzere öğretmenler ve diğer çalışanlar tarafından okul ortamını etkilediği ileri sürülmektedir (Kılıç, 2013). Politik beceri kavramı yerine de kullanılabilen politik davranış, bireyin kişisel çıkarları doğrultusunda örgütteki hedeflerine ulaşmak için gösterdiği amaçlı davranışlar olarak tanımlanabilir (Seçkin, 2015). Politik davranış aynı zamanda bireyin kendi çıkarlarını önceleyerek örgütteki diğer üyelerin çıkarlarına ters düşecek sosyal bir etkileme süreci olarak da ifade edilebilir (Ariaei ve Beheshtifar, 2015).

Politik beceriler, doğuştan gelen bir yetenek olduğu gibi eğitim ve sosyalleşme yoluyla kazanılabilmektedir (Atay, 2010: 68). Bu bağlamda öğretmenlerin eğitim örgütlerinde istenen hazır bulunuşluk seviyesini sağlamak için etkili bir iletişim kurması ve buna bağlı olarak da politik becerilere sahip olması gerektiği düşünülmektedir. İlgili literatür tarandığında politik beceriler (Bostancı, Tosun, Gidiş ve Karaca, 2016; Özdemir ve Gören, 2016; Uğurlu ve Bostancı, 2017; Kurt, 2018) ve problem çözme becerileri değişkenlerini ele alan birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir (Bal, 2011; Bağçeci ve Kinay, 2013; Çevik ve Özmaden, 2013; Çınar, Hatunoğlu ve Hatunoğlu, 2009; Demirtaş ve Dönmez, 2002; Pehlivan ve Konukman, 2004; Temel ve Ayan, 2015; Zembat, Tunçeli, ve Yavuz, 2017). Ancak alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin politik becerileri ile problem çözme becerilerinin yüksek veya düşük olması halinde okullarda ne gibi faydalar veya zararlar sağlayacağı üzerine yapılan çok fazla araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma öğretmenlerin

politik becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi ve belirlenen demografik özellikler kapsamında öğretmenlerin politik becerilerinin problem çözme becerilerini yordayıp yordamağını analiz edilmesi yoluyla alana katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Öğretmenlerin politik ve problem çözme becerileri ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin politik ve problem çözme becerileri cinsiyetlerine, eğitim durumlarına, görev yaptıkları okul kademelerine ve mesleki kıdemlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin politik becerileri ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Öğretmenlerin politik becerileri, problem çözme becerilerini yordamakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Bu araştırma, öğretmenlerin politik becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla nicel çalışma yöntemlerinden genel tarama modelinin bir alt türü olan ilişkiyel tarama modeline göre yürütülmüştür. İlişkiyel tarama modeli; iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında beraber değişime yönelim ya da örüntüsünü ifade etmek için uygulanan bir istatistiksel modeldir (Creswell, 2017).

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Bu araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Ümraniye ve Üsküdar ilçesinde kamu okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilen ilçelerden her okul kademesinden tesadüfi olarak 5'er tane okul seçilmiş ve bu okullarda gönüllü olarak katılan öğretmenler araştırmaya dahil edilmiştir. Tabakalı örnekleme yöntemi, evrendeki alt grupların belirlenmesi suretiyle bu grupların evren büyüklüğü içindeki oranlarının örnekleme içinde temsil edilmesini hedefleyen örnekleme yöntemi olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2012).

Araştırmaya katılan 440 öğretmenin %55'ini kadın %45'ini erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin %45,9'u 6 yıldan az, %23,1'i 7-12 yıl, %16,1'i 13-18 yıl, %9,31'i 19-24 yıl ve %4,77'si ise 25 yıldan daha uzun süredir görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %74'ü lisans düzeyinde iken, %25,2'si lisansüstü düzeyde eğitim almışlardır. Öğretmenlerin %14'ünün ilkokulda, %35,4'ünün ortaokullarda ve %50,4'ünün de lisede görev yaptıkları tespit edilmiştir.

Veri toplama araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında Kişisel Bilgiler Formu, Politik Beceriler Ölçeği (PBÖ) ve Sosyal Problem Çözme Becerisi Ölçeği olmak üzere toplam üç bölümden oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Ölçeklerin izinleri önceden alınmış ve uygulanmıştır. Ölçekler uygulanırken verilerin gizli tutulacağı belirtilmiş ve tamamen gönüllülük esasına dayanarak seçilen öğretmenlerden yardım alınmıştır.

Politik beceriler ölçeği (PBÖ): Özdemir ve Gören (2015) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan Politik Beceriler Ölçeği (PBÖ), Ferris ve arkadaşları (2005) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 7'li likert tipinde olup dört alt boyuta sahiptir. Bu alt boyutlardan *İlişki Kurma Becerisi* boyutu 1-2-3-4-5-6; *Kişilerarası Etki* alt boyutu 15-16-17-18; *Sosyal Zekâ* boyutu 10-11-12-13-14; *Samimi Görünme* boyutu ise 7-8-9. maddelerini içermektedir. Maddeler "Hiç katılmıyorum"(1), "Katılmıyorum" (2), "Kısmen katılıyorum" (3), "Katılıyorum" (4), "Oldukça katılıyorum" (5), "Güçlü bir şekilde katılıyorum" (6), "Tamamen katılıyorum" (7) şeklinde derecelendirilmiştir. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.928 olarak hesaplanmıştır.

Sosyal Problem Çözme Becerisi Ölçeği: Sosyal Problem Çözme Envanteri-Kısa Formu (SPÇE-KF), Çekici (2009) tarafından Türkçe'ye uyarlanan, D'Zurilla ve Maydeu-Olivares (1995) tarafından geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçme aracı temelde "problem yönelimi (problem orientation)" ve "problem çözme tarzları (problem solving styles)" olmak üzere iki boyuttan ve problem çözme stili (tarzı) boyutunda ise, rasyonel problem çözme (rational problem solving), dikkatsiz/dürtüsel tarz (impulsivity/carelessness styles), kaçınan tarz (avoidance styles) olmak üzere toplamda 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte toplam 25 madde yer almaktadır. Maddeler "Hiç uygun değil" (0), "Çok az uygun" (1), "Kısmen uygun" (2), "Çok uygun" (3) ve "Tamamen uygun" (4) şeklinde 5'li Likert olarak derecelendirilmiştir. Her bir alt boyuta ait toplam puan elde edilebildiği gibi ölçekten genel toplam puan da elde edilebilmektedir. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.749 olarak hesaplanmıştır.

5'li ve 7'li Likert tipi ölçeklerin değerlendirilmesi aşamasında referans alınan puan aralıkları ve değerlendirilme düzeyleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. 5'li ve 7'li likert ölçek değerlendirmesi

5'li Puan Aralığı	Düzyey	7'li Puan Aralığı	Düzyey
00 – 0.79	Çok Düşük	1.00-1.84	Çok Düşük
0.80 – 1.59	Düşük	1.85-2.69	Düşük
1.60 – 2.39	Orta	2.70-3.54	Ortanın Altı
2.40 – 3.19	Yüksek	3.55-4.39	Orta
3.20 – 4.00	Çok Yüksek	4.40-5.24	Ortanın üstü
		5.25-6.09	Yüksek
		6.10-7.00	Çok Yüksek

Verilerin analizi

Elde edilen veriler "SPSS" programı ile çözümlenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine karar vermek için Basıklık (Skewness) ve Çarpıklık (Kurtosis) değerleri hesaplanmış ve Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Ölçeklere ait, aritmetik ortalama, standart sapma, basıklık ve çarpıklık değerleri

	N	$\bar{X}$	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Problem Çözme Becerisi	440	2.70	.537	-.214	-.320
Politik Beceriler	440	4.76	1.024	.023	-.692

Tablo 2 incelendiğinde ölçeklerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında yer aldığı ve normal dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır. Dağılımların normal olduğunun tespit edilmesi üzerine parametrik testlerin uygulanmasına geçilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin politik becerileri ve problem çözme becerilerinin cinsiyete ve eğitim durumuna göre farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla t-testi; görev yaptıkları okul türleri ve mesleki kıdemlerine göre farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla ise Tek Yönlü Varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır.

Öğretmenlerin politik becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon testi kullanılmıştır. Politik becerilerin, problem çözme becerilerini yordayıp yordamadığını tespit etmek için basit regresyon analizi yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu kısmında araştırma öğretmenlerin politik ve problem çözme becerilerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmenlerin politik becerileri ve problem çözme becerilerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

Değişkenler	N	$\bar{X}$	ss	Değerlendirme
Problem Çözme Becerisi	440	2.70	.537	Yüksek
Politik Beceriler	440	4.76	1.024	Yüksek

Tablo 3'te gösterildiği gibi öğretmenlerin politik ve problem çözme becerilerinin aritmetik ortalaması "yüksek düzeyde" bulunmuştur.

Kadın ve erkek öğretmenlerin politik ve problem çözme becerilerinin farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Öğretmenlerin politik becerileri ve problem çözme becerilerinin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Problem Çözme Becerisi	Kadın	242	2.71	.509	.428	438	.669
	Erkek	198	2.69	.571			
Politik Beceriler	Kadın	242	4.57	.966	-4.386	438	.000
	Erkek	198	5.00	1.048			

Tablo 4'te yer alan bulgulara göre kadın ve erkek öğretmenlerin problem çözme becerilerinde anlamlı farklılık olmadığı ($t_{1438}=.669$; $p>.05$); ancak politik becerilerinde anlamlı farklılık olduğu ($t_{1438}=-4,386$; $p<.05$) tespit edilmiştir. Buna göre kadın öğretmenlerin politik becerilerinin ($\bar{x}=4.57$), erkek öğretmenlerin politik becerilerinden ($\bar{x}=5.00$), daha az olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre politik ve problem çözme becerilerinin farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla uygulanan bağımsız gruplarda t testi sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Öğretmenlerin politik becerileri ve problem çözme becerilerinin eğitim durumlarına göre karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Problem Çözme Becerisi	Lisans	326	2.72	.530	1.307	435	.192
	Lisansüstü	111	2.65	.554			
Politik Beceriler	Lisans	326	4.75	1.032	-.377	435	.707
	Lisansüstü	111	4.80	1.000			

Tablo 5'te yer alan bulgulara göre öğretmenlerin eğitim durumlarına göre problem çözme ve politik becerilerinde anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>.05$). Bu bağlamda öğretmenlerin problem çözme ve politik becerilerinin, sahip oldukları lisans ve lisansüstü eğitim durumlarında farklılık göstermediği söylenebilir.

Öğretmenlerin okul kademesine göre politik ve problem çözme becerilerinin farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin politik becerileri ve problem çözme becerilerinin görev yaptıkları okul kademelerine göre karşılaştırılması

	Okul Kademesi	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Problem Çözme	A-İlkokul	62	2.58	.529	G. Arası	1.11	2	.556	1.935	.146	---
	B-Ortaokul	156	2.73	.555	G. İçi	125.67	437	.288			
	C-Lise	222	2.72	.524	Toplam	126.78	439				

	Toplam	440	2.70	.537							
Politik Beceriler	A-İlkokul	62	4.75	.961	G. Arası	1.366	2	.683			
	B-Ortaokul	156	4.84	1.04	G. İçi	459.46	437	1.051	.650	.523	---
	C-Lise	222	4.72	1.02	Toplam	460.82	439				
	Toplam	440	4.76	1.02							

Tablo 6'da verilen bulgulara göre öğretmenlerin problem çözme ve politik becerilerinde görev yaptıkları okul kademelerinde anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$). Öğretmenlerin *kıdemlerine* göre politik ve problem çözme becerilerinin farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin politik becerileri ve problem çözme becerilerinin kıdemlerine göre karşılaştırılması

	Kıdem	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Problem Çözme	A-6 yıl ve altı	202	2,73	,53	G. Arası	2,20	3	,73			
	B-7-12 yıl	105	2,61	,49	G. İçi	124,58	436	,28			
	C-13-18 yıl	71	2,64	,61	Toplam	126,78	439		2,567	,054	---
	D-19 yıl ve üzeri	62	2,82	,51							
	Toplam	440	2,70	,53							
Politik Beceriler	A-6 yıl ve altı	202	4,84	1,03	G. Arası	4,63	3	1,54			
	B-7-12 yıl	105	4,81	1,02	G. İçi	456,18	436	1,04			
	C-13-18 yıl	71	4,67	1,07	Toplam	460,82	439		1,478	,220	---
	D-19 yıl ve üzeri	62	4,55	,92							
	Top.	440	4,76	1,02							

Tablo 7'de verilen bilgilere göre öğretmenlerin problem çözme ve politik becerilerinde kıdemlerine göre anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>.05$). Öğretmenlerin politik becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya yönelik uygulanan Pearson Korelasyon analizine ait sonuçlar Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin politik becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler	Problem Çözme Becerisi	
	r	.206**
Politik Beceri	p	.000
	n	440

Tablo 8’de verilen bulgulara göre öğretmenlerin politik becerileri ile problem çözme becerileri arasında düşük düzeyde ancak olumlu yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($r=.206$; $p<.05$). Değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları 0-0.29 zayıf veya düşük, 0.30-0.64 orta, 0.65-0.85 kuvvetli/yüksek ve 0.85-1.00 çok kuvvetli/çok yüksek şeklinde yorumlanmaktadır (Ural ve Kılıç, 2013).

Öğretmenlerin politik becerilerinin, problem çözme becerilerini yordayıp yordamadığına ilişkin basit regresyon analizi sonuçları Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9. Öğretmenlerin politik becerilerinin problem çözme becerilerini yordayıp yordamadığına ilişkin basit regresyon analizi sonuçları

B.sız Değ.	B.lı Değ.	B	Std. Hata	(β)	t	p	R	R ²	F	p
Sabit	Problem	2.191	.120		18.314	.000				
Politik Beceriler	Çözme Becerisi	.108	.025	.206	4.416	.000	.206	.043	19.503	.000

Tablo 9’da verilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin politik becerileri, problem becerileri anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir ($p<.05$). Öğretmenlerin politik becerileri, problem çözme becerilerinin %4’ünü yordamaktadır ($r=.206$; $r^2=.043$). Başka bir anlatımla problem çözme becerisindeki toplam varyansın %4’ünü öğretmenlerin politik becerileri açıklamaktadır. Diğer bir ifadeyle öğretmenlerin sahip olduğu politik beceriler, problem çözme becerilerini düşük düzeyde ve olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Öğretmenlerin sahip olduğu politik becerilerin problem çözme becerilerini düşük düzeyde yordaması, problem çözme becerilerini etkileyen farklı değişkenlerin de olduğu anlamına gelebilir. Bu bağlamda problem çözme becerilerinin politik becerileri kapsadığı söylenebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada, öğretmenlerin politik becerileri ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi ve öğretmenlerin politik becerilerinin problem çözme becerilerini yordayıp yordamadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin politik becerileri ve problem çözme becerilerinin “yüksek düzeyde” olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular aynı zamanda öğretmenlerin politik becerilerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşan diğer araştırmaları destekler niteliktedir (Bostancı, Tosun, Gidiş ve Karaca, 2016; Özdemir ve Gören, 2016; Uğurlu ve Bostancı, 2017; Kurt, 2018). Buna göre okullarda eğitim görevinin önemli bir boyutunu üstlenen öğretmenlerin iletişim ve sosyal uyum anlamında politik becerilerini kullandıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin politik becerilerinin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterirken; mesleki kıdem, okul kademesi ve eğitim durumu değişkenlerinde anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Bulgulara göre erkek öğretmenlerin politik

becerilerinin kadın öğretmenlere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre politik becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar araştırmamız için destekleyici nitelik taşımaktadır (Bozkurt, 2019; Çıtak, 2011; Nair, 2018). Ayrıca eğitim durumunun öğretmenlerin politik becerileri üzerinde etkisiz kaldığını (Özdemir ve Gören, 2016; Kurt, 2018; Bozkurt, 2019); okul kademesi değişkeninde ilkokul, ortaokul ve lisede görev yapan öğretmenlerin politik becerilerinin birbirlerinden farklı olmadığını (Bozkurt, 2019; Kurt, 2018); mesleki kıdem değişkeninin öğretmenlerin politik becerilerini etkilemediğini (Yıldıztaşı, 2017; Kurt, 2018; Bozkurt, 2019) gösteren çalışmalara rastlamak mümkündür. Araştırma sonuçlarına bakıldığında erkek öğretmenlerin politik becerilerinin kadın öğretmenlerinkinden yüksek olmasının toplumsal yetiştirme tarzıyla alakalı olduğu düşünülebilir. Toplumun farklı cinsiyetler için biçtiği farklı roller bireyin sahip olduğu becerileri şekillendirebilmektedir. Aynı zamanda kişinin sahip olduğu politik becerisinde aldığı eğitim sayesinde bir ilerleme katedilmediği, yine çalıştıkları okullarda hitap ettikleri öğrenci kitlesinin yaş ve sınıf kademelerinde bu becerileri uygulama düzeylerinin etkisiz kaldığı söylenebilir. Bu araştırma bize mesleki tecrübe göz önüne alındığında yıllar geçtikçe bireyin sahip olduğu politik becerilerde bir değişikliğin olmadığını da göstermektedir.

Öğretmenlerin problem çözme becerilerinde demografik özelliklere göre anlamlı farklılık bulunamamıştır. Buna göre öğretmenlerin problem çözme becerileri; cinsiyetlerine (Bal, 2011; Bağçeci ve Kinay, 2013; Çevik ve Özmaden, 2013; Çınar, Hatunoğlu ve Hatunoğlu, 2009; Demirtaş ve Dönmez, 2002; Pehlivan ve Konukman, 2004; Temel ve Ayan, 2015; Zembat, Tunçeli, ve Yavuz, 2017), kıdemlerine (Karaca vd., 2013; Serin, 2006; Zembat, Tunçeli, ve Yavuz, 2017), okul kademesine (Sesli ve Bozgeyikli, 2015; Temel ve Ayan, 2015) ve eğitim durumlarına (Özgül, 2009; Sevgi, 2004; Tavlı, 2009; Temel ve Ayan, 2015; Zembat, Tunçeli, ve Yavuz, 2017) göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı söylenebilir. Sonuç olarak öğretmenlerin meslek hayatına başlamadan önce veya devam ederken edindikleri eğitim seviyelerindeki değişimin, icra ettikleri meslekte geçirdikleri uzun yılların ve hitap ettikleri kitleye bağlı olarak değişen kademelerin sahip oldukları problem çözme becerisini olumlu veya olumsuz olarak etkilemediği anlaşılmıştır. Aynı şekilde bireyin sahip olduğu bu becerinin cinsiyete göre değişmediğini de söylemek mümkündür.

Öğretmenlerin politik becerileri ile problem çözme becerileri arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda öğretmenlerin politik becerilerinin problem çözme becerilerini anlamlı şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, öğretmenlerin buldukları okullarda samimi ve içten davranışları, hızlı karar verebilme ve meslektaşları tarafından güvenilme noktasında sahip oldukları politik beceriler, karşılaştıkları problemlerin çözümünü etkilemektedir. Bahsi geçen etki olumlu ancak düşük düzeyde bir etkidir. Politik beceriye sahip olan bireyler hızlı karar alabilme noktasında yetkin oldukları için karşılaştıkları problemlere daha kolay çözümler getirebilirler. Aynı zamanda politik becerilerin karşısındaki kişiyi etkisi altına alabilme becerisi olması, kurulan

sağlıklı iletişim ve samimi davranış sonucunda problemlerin çözümüne olumlu katkılar sağladığı düşünülebilir. İyi bir gözlem ve analiz yeteneğini içinde barındıran politik beceriye sahip olan bir öğretmenin okulda yaşanan çatışmalara rasyonel çözümler getirebileceği ve uyum sağlama becerisi sayesinde çözüm bulduğu problemlerle huzurlu bir okul ortamının oluşmasında etkili olabileceği tahmin edilmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin farklı becerilerinin geliştirici eğitimler alması teşvik edilebilir.

Bu araştırma nicel araştırma yöntemiyle yapıldığı için öğretmenlerin anketlere verdikleri cevaplarla sınırlı kalmıştır. Bir sonraki araştırmalar daha kapsamlı bir veri ortaya koymak amacıyla karma desen tercih edilerek yapılabilir. Çalışmada öğretmenlerin sahip olduğu politik beceriler ve problem çözme becerileri üzerinde durulmuştur. Ancak öğretmenlerin bu politik ve problem çözme becerilerinin nasıl geliştirileceği, politik ve problem çözme becerilerinin artması için ne tür faaliyetlere ihtiyaç olacağı üzerinde bir görüş beyan edilmemiştir. Gelecekteki çalışmalar öğretmenlerin politik ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi için neler yapılması gerektiğini konu edinebilir.

Etik Beyan

“Öğretmenlerin Politik Becerileri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Kaynaklar

- Atay, S. (2010). Geliştirilebilir yönetim becerisi: Teorik ve ampirik yönleriyle “Politik Yeti”. *Amme İdaresi Dergisi*, 43(2), 65-80.
- Bağçeci, B. & Kinay, İ. (2013). Öğretmenlerin problem çözme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(44), 335-347.
- Bal, M. (2011). *Okul öncesi öğretmenlerinin problem çözme becerileri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Bing, M. N., Davison, H. K., Minor, I., Novicevic, M. M. & Frink, D. D. (2011). The prediction of task and contextual performance by political skill: A meta-analysis and moderator test. *Journal of Vocational Behavior*, 79(2), 563-577.
- Bingham, A. (1971). *Çocuklarda problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi* (F. Oğuzkan, Çev.). Millî Eğitim Bakanlığı.
- Blass, F. R. & Ferris, G. R. (2007). Leader reputation: the role of mentoring, political skill, contextual learning and adaptation. *Human Resource Management*, 46(1), 5-19.

- Bostancı, A. B., Tosun, A., Gidiş, Y. & Karaca, O. (2016). *Öğretmenlerin politik yetileri ile akademik iyimserlikleri ve işe karşı olumlu duygu durumları arasındaki ilişki*. 3rd Eurasian Educational Research Congress. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Bozkurt, B. N. (2019). *Okul mutluluğunu etkileyen bir faktör: Öğretmenlerin politik becerileri*. Yüksek lisans tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı. İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (17. Bs.). Pegem Yayıncılık.
- Cingöz, A. (2013). Politik yetenekler ve öz-yönlendirmenin (kendini kurgulamanın) algılanan kariyer başarısı üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 13(26), 153-179.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. Edam.
- Çekici, F. (2009). *Problem çözme terapisine dayalı beceri geliştirme grubunun üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerileri, öfkeyle ilişkili davranış ve düşünceler ile sürekli kaygı düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çevik, D. B. & Özmaden, M. (2013). Öğretmen adaylarının problem çözme becerileri. *Journal of Research in Education and Teaching*, 2(3), 270-275.
- Çınar, O., Hatunoğlu, A. & Hatunoğlu, Y. (2009). Öğretmenlerin problem çözme becerileri. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Çıtak, M. (2011). *Politik yeti ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişki: Yöneticiler üzerine bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- D'Zurilla, T. & Goldfried, M. R. (1971). Problem solving and behavior modification. *Journal of Abnormal Psychology*, 78(1), 107-126.
- D'Zurilla, T. & Maydeu-Olivares, A. (1995). Conceptual and methodological issues in social problem-solving assessment. *Behavior Therapy*, 26, 409-432.
- D'Zurilla, T. & Nezu, A. M. (2010). *Problem solving therapy*. In K. S. Dobson (Ed.), *Handbook of cognitive behavioral therapies*. New York: Guilford Press.
- Demirtaş, H. & Dönmez, B. (2002). Ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin problem çözme becerilerine ilişkin algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1) 6, 177-198.
- Ferris, G. R., Davidson, S. L., Perrewé, P. L. & Atay, S. (2010). *İş yaşamında politik yeti* (2. Bs.). Namar Yayınları.
- Ferris, G. R., Perrewé, P. L., Anthony, W. P. & Gilmore, D. C. (2000). Political skill at work. *Organizational Dynamics*, 28(4), 25-37.
- Ferris, G. R., Russ, G. S. & Fandt, P. M. (1989). *Politics in organizations*. In: Giacalone RA, (Rosenfeld P, Ed.). *Impression Management in The Organization*, Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 143-70.

- Ferris, G. R., Treadway, D. C., Kolodinsky, R. W., Hochwarter, W. A., Kacmar, C. J. & Douglas, C. (2005). Development and validation of the political skill inventory. *Journal of Management*, 31(1), 126-152.
- Ferris, G. R., Treadway, D. C., Perrewé, P. L., Brouer, R. L., Douglas, C. & Lux, S. (2007). Political skill in organizations. *Journal of Management*, 33(3), 290-320.
- Hoy, K. W. & Miskel, C. G. (2012). *Eğitim yönetimi teori, araştırma ve uygulama* (S. Turan, Çev.). Nobel.
- Kalaycı, N. (2001). *Sosyal bilimlerde problem çözme ve uygulamalar*. Gazi.
- Karaca, N. H., Aral, N. & Karaca, L. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin problem çözme becerisi ve benlik saygısının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(3).
- Karakuş, M. (2001). Eğitim ve yaratıcılık. *Eğitim ve Bilim*, 26(119), 3-7.
- Kılıç, M. A. (2013). *Bir eğitim yöneticisinin günlüğü*. Marmara Üniversitesi 8. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Bildiri Özetleri, Marmara Üniversitesi Yayınları, 27-28.
- Kurt, Ş. (2018). *Öğretmenlerin politik yetileri ile akademik iyimserlik düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Liu, Y., Ferris, G. R., Treadway, D. C., Prati, M. L., Perrewé, P. L. & Hochwarter, W. A. (2006). *The emotion of politics and the politics of emotions: Affective and cognitive reactions to politics as a stressor*. Vigoda-Gadot, E. & A. Drory (Ed.). Handbook of Organizational Politics. MPG Books Ltd.. Great Britain. 161-186.
- Nair, A. (2018). *Okul müdürlerinin liderlik stilleri ile politik becerileri arasındaki ilişki (Tekirdağ Örneği)*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öğülmüş, S. (2001). *Kişilerarası sorun çözme becerileri ve eğitim*. Nobel.
- Özdemir, M. & Gören, S. Ç. (2015). Politik beceri envanterinin eğitim örgütlerinde geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 21(4), 521-536.
- Özdemir, M. & Gören, S. Ç. (2016). Politik beceri ve psikolojik sermaye arasındaki ilişkinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 333-345.
- Özgenel, M. (2017). *Okul yöneticilerinin yaratıcı ve eleştirel düşünme eğilimleri ile karar verme stilleri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler örüntüsü*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ortak Doktora Programı. İstanbul.
- Özgül, E. (2009). *Okul öncesi öğretmenlerinin problem çözme becerileri ile öğretmenlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Uşak ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Paul, R. & Elder, L. (2013). *Eleştirel düşünme* (A. E. Aslan ve G. Sart, Çev. Ed.). Nobel.
- Pehlivan, Z. & Konukman F. (2004). Beden eğitimi öğretmenleri ile diğer branş öğretmenlerinin problem çözme becerisi açısından karşılaştırılması. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 55-60.

- Perrewe, P. L. & Nelson, D. L. (2004). Gender and career success: The facilitative role of political skill. *Organizational Dynamics*, 33(4), 366–378.
- Seçkin, Ş. N. (2015). *Tepe yöneticilerin kişilik özellikleri, güç temelleri ve politik davranışlarının örgütsel politika algısına etkisi*. Doktora tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim Organizasyon Bilim Dalı, Malatya.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ertem.
- Serin, O. (2006). Sınıf öğretmenlerinin problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 31(142), 80-88.
- Sesli, S. & Bozgeyikli, H. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin problem çözme becerileri ile disiplin anlayışlarının incelenmesi. *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 5(8).
- Sevgi, M. (2004). *İlköğretim ve lise yöneticilerinin sorun çözmeye ilişkin tutumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Smith, E. E. & Kosslyn, S. M. (2014). *Bilişsel psikoloji: Zihin ve beyin* (M. Şahin, Çev.). Nobel.
- Tavlı, O. (2009). *Lise öğretmenlerinin problem çözme becerileri ile tükenmişlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taymaz, H. (2003). *Okul yönetimi*. Pegem A.
- Temel, V. & Ayan, V. (2015). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin problem çözme becerileri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17(29), 70-76.
- Uğurlu, E. & Bostancı, A. B. (2017). Öğretmenlerin politik yetileri ile örgütsel muhalefet düzeyleri arasındaki ilişki. *Journal of Sciences*, 14(4), 4050-4064.
- Ural, A. & Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Detay.
- Yıldıztaşı, M. B. (2017). *Politik beceri ile örgütsel tükenmişlik ilişkisinin ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi (Yalova ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı, Ankara.
- Zembat, R., Tunçeli, H. İ. & Yavuz, E. A. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3).

Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kök Değerler ile İlişkinin Değerlendirilmesi

Evaluation of the Relationship between Life Science Curriculum Gains and Root Values

Anıl ESEMEN¹

¹Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, anadolu2616@gmail.com, 0000-0001-5451-0418

Araştırma makalesi/ Research Article

Geliş: 23.05.2020

Kabul: 24.06.2020

Yayın: 01.07.2020

Atıf

Esemen, A. (2020). Hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarının kök değerler ile ilişkisinin değerlendirilmesi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1),16-29.
doi: 10.46762/mamulebd.741720

Esemen, A. (2020). Evaluation of the relationship between life science curriculum gains and root values. *Maarif Mektepleri International Journal of Educational Sciences*, 4(1), 16-29.
doi: 10.46762/mamulebd.741720

Öz

Bu çalışmada 2018 yılında yenilenen Hayat Bilgisi Öğretim Programı (1, 2. ve 3. sınıf) kazanımlarının öğretim programı içeriğinde belirtilen “kök değerler” (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Hayat Bilgisi Öğretim Programı kazanımlarında “kök değerler” in nasıl ve ne düzeyde yer aldığı ve öğretim programı üniteleri içerisinde nasıl bir dağılım gösterdiği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada doküman inceleme yöntemi analitik araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın dokümanı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı internet sitesindeki Hayat Bilgisi Öğretim Programıdır. Araştırmanın veri toplama aracı Hayat Bilgisi Öğretim Programı içerisinde belirtilen 10 “kök değer” dir. Hayat Bilgisi Öğretim Programı kazanımları ile ilişkili kök değerlerin sınıflar düzeyinde ve temalar düzeyinde nasıl bir dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Yapılan bu çalışmada Hayat Bilgisi Öğretim Programı kazanımlarıyla en fazla ilişkili olan değerlerin “Sorumluluk ve Vatanseverlik” olduğu, en az ilişkili değerlerin ise “Adalet, dostluk ve dürüstlük” olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Hayat Bilgisi Öğretim Programı üniteleri içerisinde kök değerlerin dengeli bir şekilde dağılmadığı

sonucuna da varılmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda Hayat Bilgisi Öğretim Programında adalet, dostluk ve saygı değerlerinin artırabileceği önerisi getirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kök değerler, ilkokul, hayat bilgisi öğretim programı,

Abstract

The "rootvalues" (justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism, benevolence) stated in the content of the curriculum of the Life Science Teaching Program (1st, 2nd and 3rd grade) achievements renewed in 2018 in this research in terms of examination. For this purpose, it has been tried to determine how and at what level "root values" take place in the Life Science Curriculum acquisitions and how they are distributed with in the curriculum units. In the research, document analysis method analytical research design was used. The document of the research is the Life Science Education Program on the website of the Board of Education. The data collection tool of the research is 10 "root values" specified in the Life Science Teaching Program. It has been determined how the root values associated with the Life Science Curriculum achievements show distribution at the level of classes and themes. In this study, it was determined that the values most associated with the Life Science Curriculum achievements were "Responsibility and Patriotism" and the least associated values were "Justice, friendship and honesty". It is also concluded that the root values are not distributed even within the Life Science Teaching Program units. In line with the results of the research, it can be suggested that the values of justice, friendship and respect can be increased in the Life Science Teaching Program.

Keywords: Root values, primary school, life science teaching program,

Giriş

Arzu edileni ve kıymetli olanı belirleyen değerler (Ulusoy ve Arslan, 2016); insanların olay ve olgular karşısındaki davranışlarını şekillendiren rehberlerdir (Raths, Harmin ve Simon, 1966). Bir başka ifade ile değerler, bireylerin olay ve olgular karşısındaki tutumunu ve tercihini belirlemektedir (Hökelekli, 2010). Bireyi ve toplumu etkileyen iyi değerlerin yanı sıra, toplum içerisinde kötü davranışlar da bulunmaktadır. Bireylerin iyi ve olumlu değerleri kazanması, toplumda yer alan kötü ve olumsuz değerlerin ortadan kalkmasına katkı sağlayacaktır (Turan ve Ulusoy, 2014). Ulusoy ve Dilmaç'a (2014) göre değerler eğitimi ile bireylerin toplum içerisinde huzurlu bir şekilde yaşamasına katkı sağlanırken, toplumun da huzurlu bir şekilde yaşaması amaçlanmaktadır. Ülkeler de sahip oldukları değerleri, vatandaşlarının ve toplumun huzurunu devam ettirmek için, değerler eğitimi yoluyla okullarda öğrencilerine kazandırmaya çalışmaktadır.

Öğrenciler ilk olarak değerleri, planlı ya da plansız, ailelerinde kazanmaktadır. Öğrenciler değerleri ailelerinden sonra planlı bir şekilde okullarda kazanmaktadır. İlkokul kademesi öğrencilerin temel akademik becerileri ve temel değerleri kazanacağı ilk basamaktır (Yaşar, Kasa ve Bayrı, 2015). Hayat Bilgisi dersi ise öğrencilerin ilkokulun ilk üç senesinde karşılaşmış oldukları, kendilerini ve yakın çevrelerini anlamlandırmalarına yardımcı olacak, mihver bir derstir (Şahin, 2009). Topses ve diğerlerine (2001) göre öğrencilere Hayat Bilgisi dersi ile değerler

kazandırılmaya çalışılmaktadır. Hayat Bilgisi dersi öğrencilerin yaşadıkları çevresinin değerlerini tanımasını sağlayan, bu değerleri öğrencilerin içselleştirmesine yardımcı olan ve bu sayede de öğrencilerin çevrelerine uyumunu kolaylaştıran önemli bir derstir (Bahçe, 2010). Aydın ve Gürler'e (2014) göre öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde karşılaştıkları derslerde kazandıkları değerlerin etkililiği bu derslerde edindikleri bilgilerin etkililiğine göre daha uzun olmaktadır. Yani öğrencilerin derslerde öğrendikleri bilgiler öğrenciler tarafından kısa vadede kullanılırken, öğrencilerin bu derslerdeki kazandıkları değerler hayatları boyunca davranışa dönüşmektedir. Eğitim öğretimin ilk üç yılında Hayat Bilgisi derslerinde öğrencilerin kazanacağı değerlerin hayat boyu davranışlarında etkili olması beklenmektedir.

Öğretim programları, okullarda sunulacak olan eğitimin başarısını etkileyen önemli bir unsurdur (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Öğretim programlarının amaçlarından biri de ülkenin kültürel değerlerini korurken bu değerlerin geliştirilmesini sağlamaktır (Özdemir, 2009). Öğretim programları öğrencilerin akademik gelişimine katkı sağlamayı amaçlarken aynı zamanda öğrencilerin iyi değerler kazanmasını da amaçlamaktadır (Jacobs ve Jacobs-Spencer, 2001). Nitekim 2018 yılında yenilenen Hayat Bilgisi dersi öğretim programı içeriğinde "Değerlerimiz" başlığı altında "Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir." (MEB, 2018) ifadeleri yer almaktadır. 2018 Hayat Bilgisi dersi öğretim programı içeriğinde tüm eğitim sürecinin nihai gayesi olan kök değerler; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik olarak belirtilmiştir (MEB, 2018).

İlkokul öğrencilerinin eğitim öğretim yıllarında karşılaşmış oldukları ilk mihver derslerden olan Hayat Bilgisi dersinin öğrencilere değerleri kazandırmada önemini ortaya koyan ifadeler dikkatte alındığında, Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımlarında değerlerin nasıl ve ne düzeyde yer aldığı araştırılması önemli görülmektedir. Bu önem doğrultusunda 2018 yılında yenilenen Hayat Bilgisi dersi öğretim programı kazanımlarında Hayat Bilgisi dersi öğretim programında yer alan kök değerlerin nasıl ve ne düzeyde yer aldığı bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Alan yazında öğretim programı içerisinde belirtilen kök değerlerin 6-10 yaş çocuk öykü kitaplarında (Kurt, 2019) ve çizgi filmlerde (Bölük, 2018) nasıl ve ne düzeyde yer aldığını inceleyen araştırmalar mevcuttur. Alan yazın taraması yapıldığında değerler eğitimi, Hayat Bilgisi dersi öğretim programı ile değerler eğitimi ilişkisi üzerine yapılan araştırmalar da bulunmaktadır (Avcı ve Kayabaşı, 2018; Balık, 2016; Candan ve Ergen, 2014; Esemen ve Sadioğlu, 2019; Gözel, 2018; Kılınç ve Ersoy, 2013; Yaşaroğlu, 2018). Avcı ve Kayabaşı (2018) 1936 ve 2018 yılları arası hazırlanarak uygulamaya geçirilen, sekiz adet Hayat Bilgisi öğretim programlarının amaçlarındaki değerleri incelemiştir. Araştırma sonucuna göre

2015 ve 2018 Hayat Bilgisi öğretim programındaki amaçlarda diğer programlara göre değerler genel ifadelerle yer almıştır. Candan ve Ergen (2014) Hayat Bilgisi dersi 3. Sınıf ders kitabındaki evrensel değerlerin nasıl ve ne düzeyde olduğunu tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucuna göre incelenen Hayat Bilgisi ders kitabının içeriğinde yeterli düzeyde evrensel değer olduğu tespit edilmiştir. Kılınç ve Ersoy (2013) Hayat Bilgisi öğretim programının öğrencilerde etik bilinci oluşturma bakımından yeterliliğini sınıf öğretmenleri görüşlerine göre incelemişlerdir. Araştırma sonucunda Hayat Bilgisi öğretim programının öğrencilerde etik bilinci geliştirme konusunda yeterli olduğu tespit edilmiştir. Yaşaroğlu (2018) ise 1926 yılından 2018 yılına kadar uygulamaya konan Hayat Bilgisi öğretim programlarında değer ifadelerinin nasıl yer aldığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre tüm programlarda belli ölçüde değer ifadelerinin olduğu fakat 2015, 2017 ve 2018 Hayat Bilgisi öğretim programlarında değerlerin daha açık bir şekilde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu araştırmayı diğer araştırmalardan ayıran özellik Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımlarının yine Hayat Bilgisi öğretim programında yer alan kök değerler açısından incelenmesidir. Bu doğrultuda araştırmanın problem cümleleri: 2018 yılında yenilenen Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımlarında öğretim programında belirtilen kök değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) nasıl ve ne düzeyde yer almaktadır? Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımları ile ilişkili kök değerler sınıflar düzeyinde ve temalar düzeyinde nasıl bir dağılım göstermiştir?

Yöntem

Nitel bir çalışma olan bu araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmış olup analitik araştırma deseni ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Doküman analizi yöntemi araştırmaya konu olan olay ve olgular hakkında bilgilerin yer aldığı yazılı ve görsel materyallerin incelenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). McMillan (2004) göre analitik araştırmalarda araştırmanın materyali olan belgelerin, kayıtların ve dokümanların içeriği; olaylara, kavramlara, görüşlere, düşüncelere ve eserlere göre analiz edilir (akt, Ersoy, 2015). Öğretim programları eğitim bilimleri alanında yapılan araştırmalarda araştırmanın dokümanı olarak kullanılabilir (Şimşek, 2009). Bu araştırmadaki doküman 2018 Hayat Bilgisi dersi öğretim programıdır. 2018 Hayat bilgisi dersi öğretim programı analitik araştırma deseninin doğasına göre öğretim programı içeriğinde belirtilen kök değer ifadelerine göre incelenmiştir.

Araştırmanın veri kaynağı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı internet sitesinde (<http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx>) yer alan Hayat Bilgisi dersi öğretim programı 1, 2. ve 3. sınıf kazanımlarıdır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracı 2019 Hayat Bilgisi dersi öğretim programı içeriğinde yer alan "Değerlerimiz" başlığı altında ifade edilen kök değerlerdir

(adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik).

Verilerin Analizi, Geçerlik ve Güvenirlilik

Nitel araştırma doküman analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Doküman analizi yöntemi araştırmaya konu olan olay ve olgular hakkında bilgilerin yer aldığı yazılı ve görsel materyallerin incelenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu süreç beş aşamadan oluşur: araştırmaya konu olan dokümanlara ulaşma, dokümanların özgünlüğünün kontrol edilmesi, dokümanların anlaması, dokümanların verilerinin analiz edilmesi ve son olarak verilerin kullanılması (Forster, 1995,akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu doğrultuda araştırmanın veri toplama ve çözümleme süreci şu şekilde gerçekleşmiştir: Araştırmanın veri kaynağı olan Hayat Bilgisi dersi öğretim programı 1, 2, ve 3. sınıf kazanımlarına Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı internet sitesinde (<http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx>) yer alan “Yenilenen Öğretim Programları” linkinden ulaşılmıştır. İlgili kurumun internet sitesinden ulaşıldığı için veri kaynağı güvenilir ve orijinaldir. Veri kaynağındaki kazanımlarla ilişkili kök değerleri tespit edebilmek için kök değerlerin yer aldığı değer inceleme formu düzenlenmiştir. Öğretim programındaki kazanımlardaki değerler bu form yardımı ile incelenmiştir. Kazanımlarda ifade edilen değerler tespit edilmiştir. Her sınıf düzeyinde (1, 2. ve 3.sınıf), öğretim programındaki kazanım kodları kullanılarak, kazanımlar kök değerlerle eşleştirilmiştir. Değer inceleme formu ile araştırmacıdan bağımsız olarak alanında 25 yıl tecrübesi olan bir sınıf öğretmeni öğretim programındaki kazanımları incelemiştir. Araştırmacı ve sınıf öğretmenin inceleme sonucu ortaya çıkardıkları kodlar Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülü (Güvenirlilik Katsayısı= Üzerinde görüş birliği sağlanan konu/terim sayısı÷ (Üzerinde görüş birliği sağlanan konu/terim sayısı+ üzerinde görüş birliği bulunmayan konu/terim sayısı)× 100) ile hesaplanarak araştırmanın güvenirliliği %95 olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Tablo 1. Hayat Bilgisi 1.Sınıf Öğretim Programında yer alan “Kök Değerler” ile ilişkili kazanımların tema ve kazanımlara göre dağılımı

Kök Değer	Tema	Kazanım Numaraları	Kazanım Sayısı
Adalet	-	-	-
Dostluk	Okulumuzda Hayat	HB.1.1.1.	1
Dürüstlük	-	-	-
Öz Denetim	-	-	-
Sabır	-	-	-
Sevgi	Okulumuzda Hayat,	HB.1.1.16., HB.1.2.2., HB.1.6.1.,	5

	Evimizde Hayat, Doğada Hayat	HB.1.6.2., HB.1.6.3.	
Saygı	Okulumuzda Hayat, Evimizde Hayat, Ülkemizde Hayat	HB.1.1.2., HB.1.1.13., HB.1.2.2., HB.1.2.4., HB.1.5.4.	5
Sorumluluk	Okulumuzda Hayat, Evimizde Hayat, Sağlıklı Hayat, Güvenli Hayat,	HB.1.1.3., HB.1.1.8., HB.1.1.11., HB.1.1.12., HB.1.1.14., HB.1.1.15., HB.1.2.5., HB.1.2.6., HB.1.3.1., HB.1.3.2., HB.1.3.4., HB.1.3.5., HB.1.3.6., HB.1.3.7., HB.1.4.1., HB.1.4.3., HB.1.4.6.	17
Vatanseverlik	Okulumuzda Hayat, Ülkemizde Hayat	HB.1.1.5., HB.1.1.6., HB.1.5.2., HB.1.5.3., HB.1.5.4., HB.1.5.5., HB.1.5.6., HB.1.5.7.	8
Yardımseverlik	Okulumuzda Hayat, Evimizde Hayat	HB.1.1.10., HB.1.2.2.	2

Tablo 1 incelendiğinde Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımları ile ilişkili değerler sıralanacak olursa “Sorumluluk” değeri ile ilgili 17, “Vatanseverlik” ile ilgili sekiz, “Sevgi” değeri ile ilgili beş, “Saygı” değeri ile ilgili beş, “Yardımseverlik” değeri ile ilgili iki ve son olarak “Dostluk” değeri ile ilgili bir kazanım bulunmaktadır. Tablo 1 de görüldüğü gibi “Adalet”, “Dürüstlük”, “Öz denetim” ve “Sabır” değerleri ile ilgi Hayat Bilgisi 1. Sınıf öğretim programı içeriğinde kazanım bulunamamıştır.

Tablo 2. Hayat Bilgisi 1. Sınıf Öğretim Programı ünitelerinde yer alan kök değerler

Ünite Adı	Üniteye Yer Alan Kazanımlarla ilişkili Kök Değer
“Okulumuzda Hayat”	“Dostluk”, “Sevgi”, “Saygı”, “Sorumluluk” ve “Yardımseverlik”
“Evimizde Hayat”	“Sevgi”, “Saygı”, “Sorumluluk” ve “Yardımseverlik”
“Doğada Hayat”	“Sevgi”
“Ülkemizde Hayat”	“Saygı” ve “Vatanseverlik”
“Sağlıklı Hayat”	“Sorumluluk”
“Güvenli Hayat”	“Sorumluluk”

Tablo 2 incelendiğinde “Okulumuzda Hayat” ünitesi olan kazanımlarının “Dostluk”, “Sevgi”, “Saygı”, “Sorumluluk” ve “Yardımseverlik” değerleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. “Sevgi”, “Saygı”, “Sorumluluk” ve “Yardımseverlik” değerlerinin “Evimizde Hayat” ünitesi içerisinde olan kazanımlarla ilişkili olduğu, “Doğada Hayat” ünitesi içerisindeki kazanımların “Sevgi” değeri ile ilişkili olduğu,

“Ülkemizde Hayat” ünitesi içerisindeki kazanımların “Saygı” ve “Vatanseverlik” değerleri ile ilişkili olduğu ve son olarak “Sağlıklı Hayat” ve “Güvenli Hayat” ünitelerinin içerisindeki kazanımların “Sorumluluk” değeri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Hayat Bilgisi öğretim programı içeriğindeki “Okulumuzda Hayat”, “Evimizde Hayat”, “Doğada Hayat”, “Ülkemizde Hayat”, “Sağlıklı Hayat” ve “Güvenli Hayat” üniteleri kazanımlarının kök değerlerle ilişkili olduğu görülmektedir.

“Sorumluluk” değeri ile ilişkili kazanıma “Sağlıklı Hayat” ünitesinde yer alan “Kişisel bakımını düzenli olarak yapar.” kazanımı ve bu kazanımın “El, yüz yıkama ve dişleri usulüne uygun olarak fırçalama, banyo yapma, saç tarama, tuvalet eğitimi ile günlük kıyafetlerini giyme ve özenli kullanma üzerinde durulur.” açıklaması örnek olarak gösterilebilir. “Vatanseverlik” değeri ile ilişkili kazanıma “Ülkemizde Hayat” ünitesi “Ülkemizin genel özelliklerini tanır.” kazanımı ve bu kazanımın “Ülkemizin adı, başkenti, İstiklâl Marşı ve Türk bayrağı tanıtılır. Bayrağımızın şekli ile ay ve yıldıza vurgu yapılarak rengi belirtilir.” açıklaması örnek olarak gösterilebilir. “Sevgi” değeri ile ilişkili kazanıma “Evimizde Hayat” ünitesi “Aile hayatının önemini kavrar.” kazanımı ve bu kazanımın “Aileyi bir arada tutan değerlerle (sevgi, saygı, bağlılık, şefkat, vefa vb.) aile içi iş birliği ve dayanışmanın aile düzenine katkıları üzerinde durulur.” açıklaması örnek olarak gösterilebilir. Bu açıklama doğrultusunda bu kazanımın “Saygı ve yardımseverlik” değerleri ile de ilişkili olduğu görülmektedir.

Tablo 3.2. Sınıf Hayat Bilgisi Öğretim Programı yer alan “Kök Değerler” ile ilişkili kazanımların tema ve kazanımlara göre dağılımı

Kök Değer	Tema	Kazanım Numaraları	Kazanım Sayısı
Adalet	Okulumuzda Hayat	HB.2.1.7.	1
Dostluk	Okulumuzda Hayat	HB.2.1.7.	1
Dürüstlük	Okulumuzda Hayat	HB.2.1.7.	1
Öz Denetim	Okulumuzda Hayat	HB.2.1.1., HB.2.1.7., HB.2.1.8., HB.2.1.10.	4
Sabır	Okulumuzda Hayat	HB.2.1.7.	1
Sevgi	Okulumuzda Hayat, Evimizde Hayat	HB.2.1.7., HB.2.2.2.	2
Saygı	Okulumuzda Hayat, Evimizde Hayat, Sağlıklı Hayat, Ülkemizde Hayat	HB.2.1.2., HB.2.1.7., HB.2.1.10., HB.2.2.2., HB.2.5.7.	5
Sorumluluk	Okulumuzda Hayat, Evimizde Hayat, Sağlıklı Hayat, Güvenli Hayat	HB.2.1.3., HB.2.1.6., HB.2.1.7., HB.2.1.11., HB.2.2.4., HB.2.2.6., HB.2.2.8., HB.2.2.9., HB.2.3.2., HB.2.3.3., HB.2.3.4., HB.2.3.7., HB.2.4.2., HB.2.4.5., HB.2.4.6.	15
Vatanseverlik	Ülkemizde Hayat	HB.2.5.1., HB.2.5.2., HB.2.5.3., HB.2.5.4., HB. 2.5.5., HB.2.5.6.	6

Yardımsverlik	Okulumuzda Hayat, Evimizde Hayat, Güvenli Hayat, Ülkemizde Hayat	HB.2.1.7., HB.2.1.10., HB.2.2.2., HB.2.2.7., HB.2.4.3.	5
---------------	---	---	---

Tablo 3'te "Sorumluluk" değeri ile ilişkili 15, "Vatanseverlik" değeri ile ilişkili altı, "Yardımsverlik" ve "Saygı" değerleri ile ilişkili beş, "Öz denetim" değeri ile ilişkili dört, "Sevgi" değeri ile ilişkili iki ve de "Adalet", "Dostluk", "Dürüstlük" "Sabır" değerleri ile ilişkili birer kazanım bulunmaktadır. Hayat Bilgisi dersi 2. Sınıf öğretim programı kazanımlarının "kök değerler" in tümüyle ilişkili olduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde "HB.2.1.7.", "HB.2.1.10." ve "HB.2.2.2" numaralı kazanımların birden fazla değerler ilişkili olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Hayat Bilgisi 2. Sınıf Öğretim Programı ünitelerinde yer alan kök değerler

Ünite Adı	Üniteye Yer Alan Kazanımlarla ilişkili Kök Değer
Okulumuzda Hayat	Adalet, Dostluk, Dürüstlük, Sabır, Sevgi, Saygı, Sorumluluk, Yardımsverlik
Evimizde Hayat	Sevgi, Saygı, Sorumluluk, Yardımsverlik
Sağlıklı Hayat	Saygı, Sorumluluk
Ülkemizde Hayat	Saygı, Vatanseverlik, Yardımsverlik
Güvenli Hayat	Sorumluluk, Yardımsverlik

Tablo 4 incelendiğinde Hayat Bilgisi 2. sınıf öğretim programı ünitelerinden "Okulumuzda Hayat" ünitesinin sekiz, "Evimizde Hayat" ünitesinin dört, "Ülkemizde Hayat" ünitesinin üç, "Güvenli Hayat" ünitesinin iki ve son olarak "Sağlıklı Hayat" ünitesinin iki kök değerle ilişkili olduğu görülmektedir.

"Sorumluluk" değeri ile ilişkili kazanıma "Okulumuzda Hayat" ünitesi "Okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken kurallara uyar." örnek gösterilebilir. Bu kazanım "Oyun oynarken arkadaşlarına karşı nezaket dili kullanma, iş birliği içinde olma, öfkesini kontrol etme, arkadaşlarına zarar vermeme, oyunu kazanma veya kaybetmenin doğal bir durum olması gibi konular üzerinde durulur." Açıklaması doğrultusunda "Saygı", "Yardımsverlik", ve "Öz denetim" değerleri ile de ilişkilidir. "Yardımsverlik" değeri ile ilişkili kazanıma "Evimizde Hayat" ünitesi "Akrabalık ilişkilerinin önemini kavrar." kazanımı ve bu kazanımın "Akrabaları bir arada tutan değerlerle (sevgi, saygı, bağlılık, şefkat, vefa vb.), iş birliği ve dayanışmanın akrabalık ilişkilerine katkıları üzerinde durulur" açıklaması doğrultusunda örnek gösterilebilir. Kazanım açıklaması incelendiğinde bu kazanımın "Sevgi" ve "Saygı" değerleri ile de ilişkili olduğu görülmektedir. "Öz denetim" değeri ile ilişkili "Okulumuzda Hayat" ünitesi "Okulda arkadaşlarıyla oyun oynarken kurallara uyar." Kazanımının "Oyun oynarken arkadaşlarına karşı nezaket dili kullanma, iş birliği içinde olma, öfkesini kontrol etme, arkadaşlarına zarar vermeme, oyunu kazanma veya kaybetmenin doğal bir durum

olması gibi konular üzerinde durulur." açıklaması doğrultusunda kök değerlerle ilişkili olduğu örnek gösterilebilir. Açıklama incelendiğinde öğrencilerin öfkelerini kontrol etmeleri konusunda durulması gerektiği ifade edilmiştir.

Tablo 5. Hayat Bilgisi 3. Sınıf Öğretim Programı yer alan "Kök Değerler" ile ilişkili kazanımların tema ve kazanımlara göre dağılımı

Kök Değer	Tema	Kazanım Numaraları	Kazanım Sayısı
Adalet	Okulumuzda Hayat,	HB.3.1.8.	1
Dostluk	Okulumuzda Hayat,	HB.3.1.4.	1
Dürüstlük	Okulumuzda Hayat	HB.3.1.4.	1
Öz Denetim	Okulumuzda Hayat	HB.3.1.1., HB.3.1.2., HB.3.1.3.	3
Sabır	-	-	-
Sevgi	-	-	-
Saygı	Okulumuzda Hayat	HB.3.1.4.	1
Sorumluluk	Evimizde Hayat, Sağlıklı Hayat, Güvenli Hayat, Ülkemizde Hayat, Doğada Hayat, Ülkemizde Hayat	HB.3.2.2., HB.3.2.4., HB.3.2.6., HB.3.2.7., HB.3.2.8., HB.3.3.1., HB.3.3.2., HB.3.3.3., HB.3.3.4., HB.3.3.5., HB.3.4.2., HB.3.4.3., HB.3.4.6., HB.3.4.7., HB.3.5.4., HB.3.5.5., HB.3.6.5.	16
Vatanseverlik	Ülkemizde Hayat	HB.3.5.2., HB.3.5.3., HB.3.5.4., HB.3.5.2., HB.3.5.2., HB.3.5.2., HB.3.5.6., HB.3.5.8., HB.3.5.9.	9
Yardımseverlik	Okulumuzda Hayat	HB.3.1.4., HB.3.1.7.	2

Tablo 5 incelendiğinde Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımları ile ilişkili değerler sıralanacak olursa "Sorumluluk" değeri ile ilgili 16, "Vatanseverlik" değeri ile ilgili dokuz, "Öz Denetim" değeri ile ilgili üç, "Yardımseverlik" değeri ile ilgili iki ve "Adalet", "Dostluk", "Dürüstlük", "Saygı" değerleri ile ilgili birer kazanım bulunmaktadır. Tabloda "HB.3.1.4." ve "HB.3.5.4" numaralı kazanımların birden fazla değerle ilgili olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Hayat Bilgisi 3. Sınıf Öğretim Programı ünitelerinde yer alan kök değerler

Ünite Adı	Ünitede Yer Alan Kazanımlarla ilişkili Kök Değer
Okulumuzda Hayat	Adalet, Dostluk, Dürüstlük, Öz Denetim, Saygı, Yardımseverlik
Evimizde Hayat	Sorumluluk
Sağlıklı Hayat	Sorumluluk
Güvenli Hayat	Sorumluluk

Ülkemizde Hayat	Vatanseverlik, Sorumluluk
Doğada Hayat	Sorumluluk

Tablo 6'da görüldüğü gibi hayat Bilgisi 3. Sınıf öğretim programı ünitelerinden "Okulumuzda Hayat" ünitesi altı, Ülkemizde Hayat ünitesi iki ve "Evimizde Hayat", "Sağlıklı hayat", "Güvenli Hayat", "Doğada Hayat" üniteleri birer kök değerle ilişkilidir.

"Adalet" değeri ile ilgili kazanıma "Okulumuzda Hayat" ünitesi "Okula ilişkin istek ve ihtiyaçlarını okul ortamında demokratik yollarla ifade eder." kazanımı örnek gösterilebilir. Bu kazanımın nezaket kurallarına uyararak kendini ifade etme açıklaması da bu kazanımı "Saygı" değeri ile ilgili kılmaktadır. "Dostluk" değeri ile ilgili kazanıma "Okulumuzda Hayat" ünitesi "Arkadaşlık sürecinde dikkat edilmesi gereken hususları kavrar." kazanımı örnek olarak gösterilebilir. Bu kazanımdaki "Arkadaşlık bağlarının oluşturulması, korunması, güçlendirilmesi ve dostluğa dönüştürülmesine aracı olacak tutum ve değerlerin (saygı, dayanışma, birbirinin sorunlarına karşı duyarlılık, karşılıklı zarafet, güven ve kibarlık vb.) üzerinde durulur." İfadesi bu kazanımı "Saygı", "Yardımseverlik" ve "Dürüstlük" değerleri ile ilgili kılmaktadır.

Tablo 7. Hayat Bilgisi Öğretim Programı kazanımları ile ilişkili kök değerlerin sınıflar düzeyinde dağılımı

Sınıf Düzeyi	İlişkili Kök Değer
1. Sınıf	Dostluk, sevgi, saygı, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik
2. Sınıf	Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, sevgi, saygı, vatanseverlik, yardımseverlik
3. Sınıf	Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, saygı, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik

Tablo 7'ye göre öğretim programında yer alan dokuz kök değerden altı kök değer (Dostluk, sevgi, saygı, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) 1. sınıf kazanımları ile ilişkilidir. 2. sınıf Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımları ile ise adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, sevgi, saygı, vatanseverlik, yardımseverlik olmak üzere öğretim programında belirtilen dokuz kök değer tümü ilişkilidir. Son olarak 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersi öğretim programı kazanımları ile adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, saygı, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik kök değerleri ilişkili olup sekiz kök değer kazanımlarla ilişkilidir.

Genel olarak, Hayat Bilgisi dersi öğretim programı kazanımlarının kök değerlerle ilişkisi incelendiğinde "Sorumluluk" değerinin kazanımla ilişkisinin tüm sınıf düzeylerinde yüksek olduğu görülmektedir. " "Sorumluluk" değerinden sonra Vatanseverlik" değerinin kazanımlarla ilişkisinin tüm sınıf düzeylerinde yüksek

olduğu da görülmektedir. Kazanımların altında yer alan kazanım açıklamaları doğrultusunda Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımlarından bazılarının birden fazla değerle ilgili olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Hayat Bilgisi dersinin, öğrencilerin yakın çevresine sağlıklı bir şekilde uyum sağlamasını ve bu çevrede aktif bir şekilde rol almasını sağlayan, önemli bir ders olduğu düşünülmektedir. Bireylerin çevresine uyumunu sağlayan unsurlardan biri de bireyin o toplumdaki değerleri davranışa dönüştürmesidir. Hayat Bilgisi dersi de öğrencilere bu değerleri kazandıracak, eğitim öğretim yıllarında öğrencilerin ilk karşılaşmış oldukları dersidir. İlkokul Hayat Bilgisi dersi 1, 2. ve 3. sınıf öğretim programı kazanımlarının öğretim programı içerisinde yer alan “kök değerler” ile ilişkisinin nasıl, ne düzeyde ve de temalar düzeyinde nasıl dağılım gösterdiğini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma sonucuna göre sınıflar düzeyinde kazanımlarla en fazla ilişkili olan kök değerlerin sorumluluk ve vatanseverlik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İlkokul 1. sınıf Hayat Bilgisi dersi öğretim programı “Okulumuzda Hayat” ünitesinin beş, “Evimizde Hayat” ünitesinin dört, “Ülkemizde Hayat” ünitesinin iki, “Doğada Hayat”, “Sağlıklı Hayat” ve “Güvenli Hayat” ünitelerinin birer kök değerle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre İlkokul Hayat Bilgisi dersi 1. sınıf öğretim programı ünitelerinde “kök değerler” in dengeli bir şekilde dağılmadığı anlaşılmaktadır. İlkokul Hayat Bilgisi dersi 2. sınıf öğretim programı “Okulumuzda Hayat” ünitesinin sekiz, “Evimizde Hayat” ünitesinin dört, “Ülkemizde Hayat” ünitesinin üç, “Sağlıklı Hayat” ve “Güvenli Hayat” ünitesinin ikişer kök değerle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hayat Bilgisi dersi 2. sınıf öğretim programı ünitelerinde kök değerlerin 1. Sınıf Hayat Bilgisi öğretim programına göre daha dengeli dağıldığı anlaşılmaktadır. Fakat Hayat Bilgisi dersi 1. Sınıf öğretim programı ünitelerinin tamamının “Kök değerlerle” ilişkili olduğu, Hayat Bilgisi dersi 2. sınıf öğretim programı ünitelerinin ise beşinin “Kök değerlerle” ilişkili olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Hayat Bilgisi dersi 2. sınıf öğretim programı ünitelerinden “Doğada Hayat” ünitesinin “Kök değerler” ile ilişkili yoktur. İlkokul Hayat Bilgisi dersi 3. sınıf öğretim programı “Okulumuzda Hayat” ünitesinin altı, “Ülkemizde Hayat” ünitesinin iki ve “Evimizde Hayat”, “Sağlıklı Hayat”, “Güvenli Hayat”, “Doğada Hayat” ünitelerinin birer “Kök değer” ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre İlkokul Hayat Bilgisi dersi 3. sınıf öğretim programında “Kök değerler” in dengeli bir şekilde dağılmadığı ifade edilebilir.

Hayat Bilgisi 1. sınıf öğretim programı kazanımlarıyla altı, Hayat Bilgisi 2. sınıf öğretim programı kazanımlarıyla dokuz, Hayat Bilgisi 3. sınıf öğretim programı kazanımlarıyla sekiz kök değerle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmış olup “kök değerler” in sınıflar düzeyinde dengeli bir şekilde dağıldığı anlaşılmaktadır. Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımlarının açıklamaları bulunmaktadır. Bu açıklamalar

aracılığı ile kazanımları öğrencilere kazandırılırken nelere dikkat edileceği belirtilmiştir. Kazanım açıklamaları doğrultusunda kazanımlar değerlerle ilişkilendirilmiştir.

Kaymakçı (2016) 2009 Hayat Bilgisi öğretim programı içeriğinde değerlerin hangi kazanımlarla ilişkilendirilebileceğinin belirtildiği ve en fazla kazanımla ilişkili olan değerlerin "Vatanseverlik" değeri olduğunu ifade etmiştir. Yapılan bu araştırmada öğretim programı içeriğinde yer alan kazanımların hangi değerlerle ilişkilendirileceğinin belirtilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu araştırmada kazanımlarla en fazla "Sorumluluk" değerinin ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılıkların nedeninin Kaymakçı (2016)'nın ifade ettiği Hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarının (2009 Öğretim programı) ve bu araştırmada incelenen Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımlarının (2019 öğretim programı) farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Candan ve Ergen (2014) yapmış oldukları çalışmada, 3. Sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında en fazla "Sorumluluk ve sevgi" değerine yer verildiğini belirtmiştir. Bu araştırmada ise Hayat Bilgisi 3. Sınıf öğretim programı kazanımlarında en fazla "Sorumluluk ve vatanseverlik" değerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. "Sevgi" değeri ile ise Hayat Bilgisi 3. Sınıf öğretim programı kazanımlarında kazanım tespit edilememiştir. Candan ve Ergen'in (2014) yapmış oldukları çalışmanın dokümanı Hayat Bilgisi ders kitabı iken, bu araştırmanın dokümanı Hayat Bilgisi dersi öğretim programı kazanımlarıdır. Bu doğrultuda Hayat Bilgisi 3. sınıf öğretim programı kazanımlarında vurgulanan "Sorumluluk" değerinin Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında da vurgulandığı ifade edilebilir.

Gözel (2018) Hayat Bilgisi öğretim programında yer alan değerlerden "adalet, dürüstlük ve doğruluk" değerlerini, öğretmenlerin en çok önem verdikleri ve öğrencilerine kazandırılması gerektiğini düşündükleri değerler olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmada "adalet, dürüstlük ve doğruluk" değerlerinin Hayat Bilgisi dersi öğretim programı kazanımlarında yeterli düzeyde bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

"Kök değerler" ile ilişkili Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımları sayısı alan uzmanları görüşü doğrultusunda artırılabilir. İleri ki program hazırlama sürecinde Hayat Bilgisi dersi öğretim programı ünitelerinde "kök değerler" dengeli bir şekilde dağılım gösterilebilir. Ayrıca Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımları ile ilgili açıklamalar artırılabilir. Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımları ile ilişkisi olmayan "kök değerler" de program kazanımlarında yer verilebilir. İleriki araştırmalara yönelik ise Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımlarının öğrencilere "kök değerler" i kazandırma düzeyi nicel bir araştırma ile araştırılabilir. Ayrıca Hayat Bilgisi öğretim programı kazanımları ile ilişkili "kök değerler" in Hayat bilgisi ders kitaplarında nasıl ve ne düzeyde yer aldığı araştırılabilir.

Etik Beyan

“Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Kök Değerler ile İlişkisinin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Kaynaklar

- Avcı, E. K., & Kayabaşı, E. Z. (2018). Hayat bilgisi dersi öğretim programlarının amaçlarındaki değerlerin içerik analizi (1936-2018). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16(35), 27-56.
- Aydın, M. Z., & Gürler, Ş. (2014). *Okulda değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Bahçe, A. (2010). *Hayat bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Balık, Z. D. (2016). *Hayat bilgisi öğretim programındaki değerler bağlamında hayat bilgisi ders kitapları ile yüz temel eser listesindeki ulusal masalların karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Bölük, E. (2018). *Çizgi filmlerde yer alan değerlerin ilkökul hayat bilgisi öğretim programında yer alan değerler çerçevesinde incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Candan, G. D. & Ergen, G. (2014). 3. Sınıf hayat bilgisi ders kitaplarını temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 134-161.
- Ersoy, A. (2015). Doktora öğrencilerinin ilk nitel araştırma deneyimlerinin günlükler aracılığıyla incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(5), 549-568.
- Esemen, A. & Sadioğlu, Ö. (2019). 2018 tarihinde yenilenen hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarında ulusal değerler. *Academy Journal of Educational Sciences*, 3(1), 14-27.
- Gözel, B. (2018). *Hayat bilgisi dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Hökelekli, H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: Değerler. *Eğitimi Eğitime Bakış Dergisi*, 18, 4-10.
- Jacobs, D. T. & Jacobs-Spencer, J. (2001). *Teaching virtues: Building character across the curriculum*. Scarecrow Press.

- Kılınç, M. & Ersoy, A. (2013). Hayat bilgisi dersi öğretim programının etik bilinç geliştirme açısından öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 109-126.
- Kurt, Ö. (2019). 6-10 Yaş çocuk öykü kitaplarının MEB 2018 hayat bilgisi öğretim programında bulunan değerler yönünden incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2019). 2019 Hayat Bilgisi öğretim programı. Ankara.
- Özdemir, S. M. (2009). Eğitimde program değerlendirme ve Türkiye’de eğitim programlarını değerlendirme çalışmalarının incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 126-149.
- Raths, L. E., Harmin, M. & Simon, S. B. (1966). *Values and teaching: Working with values in the classroom*. Ohio: Charles E. Merrill Books Inc.
- Şahin, M. (2009). Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze Türkiye’de Hayat Bilgisi dersi programlarının gelişimi. *Journal of International Social Research*, 2(8), 402-410.
- Şimşek, H. (2009). Eğitim tarihi araştırmalarında yöntem sorunu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42 (1), 35-51.
- Topses, G., Güçlü, N., Yel, S., Korkmaz, A., Çakmak, M., Köksal, H., & Albayrak, F. (2001). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu hayat bilgisi1-3*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Turan, R. & Ulusoy, K. (2016). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi*. İçinde Kaymakçı, S. Hayat bilgisinde değerler eğitimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Turan, R. & Ulusoy, K. (2014). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi*. Ankara: PegemA Akademi.
- Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2014). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yaşaroğlu, C. (2019). Öğretim programlarında değerler: hayat bilgisi dersi örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(5), 725-733.
- Yaşar, Ş. , Kasa, B., & Bayır, Ö. G. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre değerlerin ulusal ve evrensel olarak sınıflandırılması. *TurkishStudies*, 10(3), 581-600.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11.Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.